

25 ANYS del MUSEU de L'ESMALT CONTEMPORANI

25th Anniversary of the Contemporary Enamel Museum.

Salou, 1990-2015

Aquest número de l'Esmalt està especialment dedicat a commemorar el vint-i-cinquè aniversari de la creació del (MECS) Museu de l'Esmalt Contemporani a Salou. Una efemèride especialment plaent per a tots aquells que estimem l'art de l'esmalt.

Per això, en aquesta feliç ocasió, volem agrair expressament al Consistori de Salou pel fet de voler aixoplugar i finançar un Museu de l'Esmalt en un monument singular i històric, com és la Torre Vella, donant així l'excel·lència que mereix un art, una tècnica i una matèria conreada des de la nit dels temps fins als nostres dies.

Este número de l'Esmalt está especialmente dedicado a conmemorar el Veinticinco aniversario de la creación del (MECS) "Museu de l'Esmalt Contemporani" en Salou. Una efemèride especialmente placentera para todos aquellos que estimamos el arte del esmalte.

Por ello, en esta feliz ocasión, queremos expresar nuestro agradecimiento al Consistorio de Salou por el hecho de haber querido cobijar y financiar un Museo del Esmalte en un monumento singular e histórico, como es la Torre Vella, dando así la excelencia que merece un arte, una técnica y una materia cultivada desde la noche de los tiempos hasta nuestros días.

L'ESMALT

esmalt al foc sobre metall

Segona època
Núm.108. novembre 2015

Edita:

C.I.D.A.E.

Centre d'Informació i Difusió
de l'Art de l'Esmalt

Entitat sense finalitat lucrativa inscrita al
Registre d'Associacions amb el n. 9602
de la Generalitat de Catalunya.

Director:

Andreu Vilasís

Redacció:

Andreu Vilasís

Núria L. Ribalta

Corresponsal a França: Vincent Pécaud.
Limoges

Secretaria i administració:

Ciutat de Balaguer, 17
08022 BARCELONA
Fax: (34) 93 435 78 58
E-mail: cidaes@gmail.com
<http://www.cidaes.com>

Tel. atenció soci: 93 450 34 49

Impressió:

Reprodisseny, S.L., Juan de Mena, 19
08035 Barcelona
Dipòsit legal: B-42.869-88
ISSN 1131-9364

Copyright: C.I.D.A.E. Barcelona

Tots els drets de reproducció reservats (per
a reproduir es necessita exprés permís per
escrit de CIDAE i fer constar la procedència
detalladament).

C.I.F. V 58876244

L'Esmalt no es fa responsable del contingut dels
articles publicats i signats en aquest Butlletí.

SUBSCRIPCIONS

Aquest Butlletí el reben com a nexa
d'unió, tots els associats al C.I.D.A.E.
Per als no associats la subscripció a
4 números per any és de 60 €

© fotografies: Núria L. Ribalta i Andreu Vilasís

AJUNTAMENT DE SALOU

Ja fa un quart de segle d'ençà que es va inaugurar a Salou el "Museu de l'Esmalt Contemporani", aleshores únic en aquest concepte arreu del món, segons paraules de qui fou el seu inspirador i actual director del Museu.

És evident doncs que, passats els primers 25 anys de la creació d'aquest Museu sigui per a mi, com alcalde, també un goig poder celebrar aquesta efemèride amb tots vostès.

Les poblacions es fan grans en l'aspecte cultural quan a més d'exhibir les seves condicions natural saben construir i mantenir equipaments culturals d'aquesta naturalesa i singularitat, com és la del Museu que avui felicitem en el seu aniversari.

Si bé, els temps actuals són complicats, el manteniment d'aquests equipaments són importants per tal d'incrementar la nostra oferta cultural. Desitgem i esperem poder celebrar molts més aniversaris plegats.

Hace ya un cuarto de siglo desde que se inauguró en Salou el "Museu de l'Esmalt Contemporani", entonces único en este concepto en todo mundo, según palabras de quien fue su inspirador y actual director del Museo.

Es evidente pues que transcurridos los primeros 25 años de la creación de este Museo, sea para mí, como alcalde también una satisfacción poder celebrar esta efeméride con todos ustedes.

Las poblaciones se agrandan en el aspecto cultural cuando además de exhibir sus condiciones naturales, saben construir y mantener equipamientos culturales de esta naturaleza y singularidad, como es la del Museo que hoy felicitamos en su aniversario.

Si bien, los tiempos actuales son complicados, el mantenimiento de estos equipamientos es importante por el hecho de incrementar nuestra oferta cultural. Deseamos y esperamos poder celebrar muchos más aniversarios juntos.

Pere Granados i Carrillo

Alcalde de Salou

Em complau ser en aquests moments la regidora de Cultura de l'Ajuntament de Salou pel fet d'haver pogut endegar una modesta, si voleu, però sentida celebració d'aquest vint-i-cinquè aniversari del Museu de l'Esmalt Contemporani de Salou.

Certament una fita important a celebrar.

A Salou com tothom sap, la generosa naturalesa l'ha dotat d'un estiu molt ampli, quasi permanent, i l'ha convertit en un paradís terrenal on tantes i tantes persones d'arreu vénen a gaudir-ne. No només de la nostra ciutat acollidora, del sol i de les magnífiques platges, sinó de tantes altres opcions humanes on trobar la felicitat.

Però, el món volta, i el sol, tot i prometent tornar, marxa una bona estona i aleshores és quan Salou ofereix al visitant, l'altra component vital: l'esperit i el goig de la cultura, i així, entre moltes possibilitats, Salou posa al servei propi i dels visitants, un equipament museístic d'especial i únic contingut: el Museu de l'Esmalt Contemporani.

Me complace ser en estos momentos la concejal de Cultura del Ayuntamiento de Salou por el hecho de haber podido organizar una modesta si así se quiere, pero sentida celebración de este veinticinco aniversario del "Museu de l'Esmalt Contemporani" de Salou.

Ciertamente un hito importante a celebrar.

A Salou, como todo el mundo sabe, la generosa naturaleza le ha dotado de un verano muy amplio, casi permanente, y le ha convertido en un paraíso terrenal en donde tantas y tantas personas de todo el mundo vienen a gozarlo. No solamente de nuestra ciudad acogedora, del sol y de las magníficas playas, sino también de tantas otras opciones humanas donde encontrar la felicidad.

Pero el mundo da vueltas, y el sol, aún prometiendo volver, se esconde unos largos momentos y entonces es cuando Salou ofrece al visitante otro componente vital: el espíritu y el goce de la cultura y así, entre otras posibilidades, Salou pone al servicio propio y de los visitantes, un equipamiento museístico de especial y único contenido: el "Museu de l'Esmalt Contemporani"

Mª José Rodríguez Andrades

Regidora de Cultura i Festes i Serveis

ANTECEDENTS

per Andreu Vilasís

Un desig llargament cobejat era el de poder crear un Museu de l'Esmalt Contemporani a Barcelona. Després de varies i repetides gestions vers les Institucions barcelonines, el resultat fou negatiu. Amb tot es va organitzar una important exposició d'esmalts "L'Escola de Barcelona" a la Virreina, aleshores Museu de les Arts Decoratives de l'Ajuntament de Barcelona, exempt aquest museu d'esmalts, exceptuant una magnífica col·lecció històrica de miniatures aplicades en tapes de rellotges. Exposició propiciada per l'amic Miquel Gil, aleshores director del Museu, i amb la col·laboració de Núria L. Ribalta companya en la docència de l'esmalt a la Llotja. Aquesta exposició fou un revulsiu d'atenció en favor de l'esmalt. Finalitzada l'exposició, vàrem pensar que seria encertat, demanar als participants cedir una obra per iniciar una col·lecció d'esmalts (embrió del que podria ser un recull ampliable d'esmalts contemporanis dins el Museu). Alguns ho vàrem acceptar gratament.

Al poc temps però, el nou Ajuntament sortit d'unes eleccions, va canviar d'idees i de director, desmantellant aquest Museu de la Virreina, el contingut del qual fou traslladat a les golfes del Palau de Pedralbes on s'hi estigué un grapat d'anys.

Per altres circumstàncies i per abreviar, diré que, explicant tota aquesta història d'un museu d'esmalts, a una bona amiga, amant d'art, enamorada dels esmalts i una "salouenca" de pedra picada, senyora Carme Amat, va proposar-me la possibilitat de bastir aquest Museu de l'Esmalt Contemporani, que jo postulava, a Salou. Concertada visita prèvia, la senyora Amat va presentar-me l'Alcalde aleshores de Vila-seca i Salou, Sr. Joan Maria Pujals a qui vaig endossar-li una xerrameca consistent i apassionada d'aquesta idea, que l'alcalde va comprendre i acceptar molt favorablement exposant-ho després al consistori i obtenint-ne el vist i plau. La senyora Amat i el senyor Pujals varen convenir que una bona ubicació d'aquest Museu podria ser la Torre Vella de Salou.

La Torre Vella de Salou és una robusta construcció del segle XVI formant part d'un conjunt de torres, dites de guaita, situades a les costes catalanes que servien per advertir la població de possibles incursions pirates. La Torre de Salou, de planta quadrada amb planta baixa i tres pisos, era un espai utilitzat només com a magatzem de trastos. Les altres plantes superiors, pràcticament no s'utilitzaven. A la Torre, si va fer una bona actuació de neteja i restauració interior per a condicionar-la pel futur Museu.

Un deseo largamente codiciado era el de poder crear un Museo del Esmalte Contemporáneo en Barcelona, Después de insistir con varias gestiones en las instituciones barcelonesas, el resultado fue negativo. Sin embargo se organizó una importante exposición de esmaltes con el nombre de "Escuela de Barcelona" en la Virreina, entonces Museo de las Artes Decorativas del Ayuntamiento de Barcelona, museo que carecía de esmaltes en sus fondos excepto una magnífica colección histórica de miniaturas aplicadas sobre tapas de relojes. Exposición propiciada por el amigo Miquel Gil, entonces director del Museo y con la colaboración de Núria López Ribalta compañera en la docencia del esmalte en la escuela Llotja. La exposición fue un revulsivo de atención a favor del esmalte, finalizada ésta, se pensó si sería acertado pedir a los participantes de la misma, ceder una obra para poder iniciar una colección de esmaltes, embrión de lo que podría ser una recopilación ampliable de esmaltes contemporáneos dentro del Museo. Algunos lo aceptamos gratamente.

Al poco tiempo el nuevo Ayuntamiento surgido de unas elecciones, cambió las ideas i al director, desmantelando este Museo de las Artes Decorativas, "la Virreina", cuyo contenido fue trasladado al desván del Palacio de Pedralbes donde permaneció unos cuantos años.

Por otras circunstancias y para abreviar, diré que contando todas estas historias de mi deseo de crear un museo de esmaltes a una persona amiga, amante del arte, enamorada de los esmaltes y una "salouence" empedernida, señora Carme Amat, me propuso la posibilidad de crear este Museo del Esmalte Contemporáneo que yo anhelaba, en Salou. Concertada visita previa, la señora Amat me presento al entonces alcalde de Vila-seca i Salou, señor Joan Maria Pujals al que endosé una perorata apasionada de mi deseo que, el alcalde comprendió y aceptó muy favorablemente exponiendo luego el tema a su consistorio del cual obtuvo el pláceme. La señora Amat i el señor Pujals convinieron que una buena ubicación del museo podría ser la Torre Vella de Salou.

La Torre Vella de Salou es una robusta construcción del siglo XVI formando parte de un conjunto de Torres llamadas de vigía situadas a lo largo de las costas catalanas que servían para advertir la población de posibles incursiones piratas. La Torre de Salou, de planta cuadrada con planta y tres pisos era un espacio utilizado simplemente como almacén de trastos.

Arribats aquí, crec just i necessari expressar el meu agraït reconeixement a la senyora Amat i al senyor Pujals, per haver fet possible aquest Museu de l'Esmalt Contemporani a Salou.

El Museu doncs, va ésser creat l'any 1990 (Comissió de Govern 25 de juny 1990, punt 3.3) i per efectes de remodelació de la Torre on aniria ubicat, es va inaugurar i obrir al públic poc després, ja entrat l'any 1991.

En plenari de l'Ajuntament fóren nomenats com a director del Museu, Andreu Vilasís, i Núria L. Ribalta com a conservadora, ambdós, sense cap remuneració econòmica, és a dir, per amor a l'art..... de l'esmalt.

Cal remarcar que, creant aquest Museu, pioner i únic a l'Estat espanyol, Salou va adquirir un equipament cultural de primer ordre, i ho continua sent després de 25 anys de supervivència i d'ací el goig de poder-ho celebrar.

Cal esmentar també que el Museu fou, com a col·lecció d'esmalts contemporanis, primer i únic d'arreu del món.

És cert que existeixen museus i altres col·leccions públiques molt importants, que contenen magnífiques col·leccions d'esmalts, si bé però, només de caràcter històric. Així, sense eufemismes, es va poder dir que com a Museu d'Esmaltes Contemporanis era en aquell moment, el primer i únic d'arreu.

Passats alguns anys el Museu de Salou va ser l'incentiu per a la creació d'alguns altres museus d'aquestes característiques a l'estranger, i així ens consta per quan amb aquesta finalitat expressa, varen venir a visitar-lo algunes personalitats estrangeres del món de l'esmalt. I per això, en l'actualitat, n'existeixen, del nostre coneixement, quatre altres en aquest sentit; Alte Mühle, a Himmerod (Alemanya, 1998), el Shosenkyo Ropeway Cloisonné Art Museum, aquest mixt, d'esmalts històrics i contemporanis, a Tokyo (Japó, 1996), el Museum Voor Vlakglas en Emailliekunst, també mixt, d'esmalts i vitralls a Ravenstein 2004 (Holanda) i més recentment, el W.W. Carpenter Enamel Foundation Museum, a Kentucky (U.S.A), els quals hem visitat.

Las plantas superiores prácticamente no se utilizaban. En la Torre se hizo una buena actuación de limpieza y restauración interior para poder acondicionarla para el futuro Museo.

Llegado hasta aquí, creo justo y necesario expresar mi reconocimiento y gratitud a la señora Amat y al señor Pujals por haber hecho posible este Museo del Esmalte Contemporáneo en Salou.

El Museo fue creado en el año 1990 (Comisión de Gobierno 25 de Junio de 1990, punto 3.3) y por efectos de remodelación de la Torre donde iría ubicado, se inauguró y abrió al público poco después, ya entrado el año 1991.

En un pleno del Ayuntamiento fueron nombrados como director del Museo, Andreu Vilasís y Núria L. Ribalta como conservadora del mismo, ambos sin remuneración económica, es decir, por amor al arte..... del esmalte.

Cabe señalar que, con este Museo pionero y único en el Estado español, Salou adquirió un equipamiento cultural de primer orden, y así sigue siéndolo después de 25 años de supervivencia y por ello el goce de poderlo celebrar.

Cabe señalar también que el Museo lo fue como colección de esmaltes contemporáneos, primero y único en el mundo. Ciertamente existen Museos y colecciones públicas muy importantes que contienen magníficas colecciones de esmaltes pero todos pertenecientes al pasado, es decir, esmaltes ya históricos. Como Museo del Esmalte Contemporáneo, fue en aquel momento de 1990 el primero y único en el mundo. Pasados unos años el Museo de Salou fue el incentivo para la creación en el extranjero de algunos otros de las mismas características, que nos consta por cuanto con esta finalidad expresa, lo visitaron algunas personalidades del mundo del esmalte. Así, en la actualidad, existen, de nuestro conocimiento, cuatro otros museos semejantes; el Alte Mühle, en Himmerod 1998 (Alemania), el Shosenkyo Ropeway Cloisonné Art Museum, este mixto, de esmaltes históricos y contemporáneo, en Tokyo 1996 (Japón), el Museum Voor Vlakglas en Emailliekunst, también mixto, de esmaltes y vitrales en Ravenstein 2004 (Holanda) y más recientemente el W.W. Carpenter Enamel Foundation Museum en Kentucky (U.S.A), los cuales hemos visitado.

MECS. CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ

per Núria López-Ribalta

El MECS, Museu de l'esmalt Contemporani de Salou, és un museu singular. Singular, per quan conté i promou una col·lecció d'objectes que ho són. Singular, per quan està restringit a l'art de l'esmalt al foc sobre metalls.

Un ofici i tècnica ancestrals al servei tant de l'artesanía com de les arts plàstiques, disciplina que contempla aquest equipament. Malgrat que es coneix des de l'antiga civilització egípcia, mil·lennis abans de Crist és evidentment una pràctica minoritària, la qual cosa fa encara més valuosa la seva protecció i conservació alhora que la seva divulgació.

Per aquest motiu són necessàries les associacions culturals i l'ajut de les institucions per tal de difondre i valorar convenientment aquests objectes i els seus materials dins la nostra societat, com un valor intrínsec de coneixement. Així doncs aquestes col·leccions han de comptar també amb una bona intervenció per part d'equips o de la figura del conservador.

En l'actualitat els equipaments museístics compten amb tècnics, professionals propis o externs de conservació i restauració per tal d'atendre convenientment les necessitats de les col·leccions.

En el cas del petit museu salouenc, l'equip tècnic es cobreix totalment amb voluntariat, disposant d'un mínim mitjans i amb un grau elevat d'actiu humà. El personal que en té cura té la formació adequada dins cada sector, en el camp de la historiografia i de la tècnica de l'esmalt i es recorre a especialistes en restauració, externs, en el cas d'haver d'intervenir en algun dels objectes. L'esmalt al foc no és un dels materials més exigents quan a conservació i manteniment, ja que, al marge de la seva fragilitat quan a contusions, és un material vitrificat, te l'avantatge de suportar les inclemències atmosfèriques, els canvis de

El MECS, Museo de esmalte Contemporáneo de Salou, es un museo singular. Singular, por cuanto contiene y promueve una colección de objetos que lo son. Singular, por cuanto está restringido al arte del esmalte al fuego sobre metales.

Un oficio y técnica ancestrales al servicio tanto de la artesanía como de las artes plásticas, disciplina que contempla este equipamiento. A pesar de que se conoce desde la antigua civilización egípcia, milenios antes de Cristo es evidentemente una practica minoritaria, lo cual hace todavía más valiosa su protección y conservación a la vez que divulgación.

Por este motivo son necesarias las asociaciones culturales y la ayuda de las instituciones para difundir y valorar convenientemente estos objetos y sus materiales dentro de nuestra sociedad, como un valor intrínseco de conocimiento.

Así pues estas colecciones tienen que contar también con una buena intervención por parte de equipos o de la figura del conservador. En la actualidad los equipamientos museísticos cuentan con técnicos, profesionales propios o externos de conservación y restauración para atender convenientemente las necesidades de las colecciones.

En el caso del pequeño museo salouense, el equipo técnico se cubre totalmente con voluntariado, disponiendo de unos mínimos medios y con un grado elevado de activo humano. El personal que cuida de él, posee la formación adecuada dentro de cada sector, en el campo de la historiografía y de la técnica del esmalte y se recurre a especialistas en restauración, externos, en el caso de tener que intervenir en alguno de los objetos. El esmalte al fuego no es uno de los materiales más exigentes en cuanto a conservación y mantenimiento, puesto que, al margen de su fragilidad por contusiones, es un material vitrificado, con la ventaja de soportar las inclemencias atmosféricas, los cambios de

Poema visual "Sal'ou". Núria L. Ribalta

temperatura, les humitats i l'exposició a la llum, amb molta més resistència que qualsevol altra mitjà pictòric. Sempre i quan les obres estiguin en perfecte estat en el moment d'entrar a les sales i vitrines del museu.

Els esmalts històrics requereixen d'una cura més precisa per quan molts d'ells ja han sofert prèviament, durant el pas dels segles, desperfectes que han produït esquerdes o llacunes en algunes parts de les obres i alteracions vàries. Essent així les humitats, la formació de sals etc. sí que poden alterar la superfície i l'adherència dels materials vitrificats a la seva base de suport metàl·lic.

L'esmatat dels metalls comporta un maridatge de metall i vidre (argent, or, acer, coure...), que es revela perfecte en condicions òptimes, però que a la vegada és el primer causant de problemes.

Quan la tècnica escollida no és perfectament emprada o l'objecte ha sofert alguna contusió, agressió externa, física o química o alguna dilatació excessiva del metall de suport, poden aparèixer complicacions, ja que si les superfícies esmaltades presenten porositats indesitjades o esquerdes,

temperatura, las humedades y la exposición a la luz, con mucha más resistencia que cualquier otro medio pictórico. Siempre y cuando las obras estén en perfecto estado en el momento de entrar a las salas y vitrinas del museo.

Los esmaltes históricos requieren de un cuidado más preciso por cuanto muchos de ellos ya han sufrido previamente, durante el paso de los siglos, desperfectos que han producido grietas o lagunas en algunas partes de las obras y alteraciones varias. Siendo así las humedades, la formación de sales etc. sí que pueden alterar la superficie y la adherencia de los materiales vitrificados a su base de soporte metálico.

El esmaltado de los metales comporta un maridaje de metal y vidrio (plata, oro, acero, cobre...), que se revela perfecto en condiciones óptimas, pero que a la vez es el primer causante de problemas.

Cuando la técnica escogida no está perfectamente empleada o el objeto ha sufrido alguna contusión, agresión externa, física o química o alguna dilatación excesiva del metal de soporte, pueden aparecer complicaciones, puesto

els agents ambientals penetren i entren en contacte amb el metall. Les humitats provocaran les oxidacions que crearan patines i sals en el vidre, que acabaran fent saltar petites parts de l'esmalt o grans fragments fins i tot.

Per tant el paper del Conservador del museu ha d'estar centrat primerament en la documentació dels objectes, tant exhaustivament com sigui possible, alhora que a fer-ne una conservació preventiva. Avui dia l'objectiu principal d'un conservador-restaurador és anul·lar o minimitzar el grau de deterioració dels objectes, evitant que s'iniciï.

S'hi pot arribar per diferents mètodes. Primerament, amb la creació d'uns espais de magatzem i / o d'exposició que evitin qualsevol perill per l'objecte, sigui físic quan a correcte disposició o ambiental sense excessos d'humitats o xocs tèrmics. Quan algun d'aquest danys s'ha produït llavors caldrà intervenir en l'objecte aplicant pal·liatius o quan es greu, aplicant mètodes curatius o de restauració que retornin a l'estat original tant com es pugui i sense falsejar l'objecte.

En el Museu de Salou no es disposa encara dels millors sistemes tècnics per preservar les atmosferes d'exposició de les obres, sobretot per la seva ubicació en ambient marítim que crea unes oxidacions ràpides en elements metàl·lics. Això no obstant, com que els objectes exposats són del segle XX i XXI, la majoria es troben en perfecte estat de conservació en el moment d'entrar a la col·lecció i s'ha intentat sempre preservar-los de cap dany fortuït.

Així doncs amb una bona mínima conservació preventiva bàsica i amb sentit comú, tenim assegurada la col·lecció per molts anys.

La preservació de bens culturals és complexa i no sempre ben entesa per les institucions de país. Actualment els grans museus s'han sensibilitzat molt pels objectes de disseny i de les dites arts aplicades o de l'objecte i es poden veure algunes peces esmaltades en els grans museus de disseny, etnològics, d'arts decoratives etc.

Això facilita o hauria de continuar facilitant l'aparició i continuïtat dels museus ja existents, com el MECS, dedicat a disciplines minoritàries, temàtiques i contemporànies.

Dra. Núria López Ribalta

Conservadora del MECS, Salou i historiadora de l'art de l'esmalt.

que si las superficies esmaltadas presentan porosidades indeseadas o grietas, los agentes ambientales penetran y entran en contacto con el metal. Las humedades provocarán oxidaciones que crearán patinas y sales en el vidrio y acabarán desprendiéndose pequeñas partes del esmalte o grandes fragmentos incluso.

Por lo tanto el papel del Conservador del museo tiene que estar centrado primeramente en la documentación de los objetos, tan exhaustivamente como sea posible, a la vez que a realizar una conservación preventiva. Hoy en día el objetivo principal de un conservador-restaurador es anular o minimizar el grado de deterioro de los objetos, evitando que se inicie.

Se puede alcanzar por diferentes métodos. Primeramente, con la creación de unos espacios de almacén y / o de exposición que eviten cualquier peligro para el objeto, sea físico con una correcta disposición o ambiental sin excesos de humedades o choques térmicos. Cuando alguno de estos daños se ha producido entonces habrá que intervenir en el objeto aplicando paliativos o cuando sea grave aplicando métodos curativos o de restauración que devuelvan a su estado original tanto como sea posible y sin falsear el objeto.

En el Museo de Salou no se dispone todavía de los mejores sistemas técnicos para preservar las atmósferas de exposición de las obras, sobre todo por su ubicación en ambiente marítimo que crea unas oxidaciones rápidas en elementos metálicos. No obstante, los objetos exhibidos pertenecen a los siglos XX y XXI, la mayoría se encuentran en perfecto estado de conservación en el momento de entrar en la colección y se ha intentado siempre preservarlos de ningún daño fortuito.

Así pues, con una buena, mínima conservación preventiva básica y con sentido común, tenemos asegurada la colección por muchos años.

La preservación de bienes culturales es compleja y no siempre bien comprendida por las instituciones del país. Actualmente los grandes museos se han sensibilizado hacia los objetos de diseño y de las dichas artes aplicadas o del objeto y se pueden ver algunas piezas esmaltadas en los grandes museos de diseño, etnológicos, de artes decorativas etc. Esto facilita o tendría que continuar facilitando la aparición y continuidad de los museos ya existentes, como el MECS, dedicado a disciplinas minoritarias, temáticas y contemporáneas.

Dra. Núria López Ribalta

Conservadora del MECS, Salou e historiadora del arte del esmalte.

LES BIENNALS DE L'ESMALT A SALOU

Anterior a la creació del Museu, a Salou, l'any 1985, es varen iniciar unes exposicions biennals d'esmalts en caràcter nacional, i les dels anys següents esdevingueren ja de caràcter internacional successivament al llarg de vint anys.

Anterior a la creación del Museo, en Salou, en el año 1985, se iniciaron unas exposiciones bienales del esmalte con carácter nacional y las de los años siguientes devinieron de carácter internacional sucesivamente a lo largo de veinte años.

Paraules de Joan M. Pujals, Alcalde de Vila-seca i Salou, 1985, en motiu de la primera Biennial Nacional de l'Art de l'Esmalt

"Com altre Prometeu, mimat pels déus però, Salou ha tingut el privilegi de rebre l'ofrena generosa del foc sagrat de Júpiter, estotjat en les entranyes de l'arca incandescent que incendia els colors del lluminós esmalt, i esclata com del part roent de l'aurora. Per això ens és grat de donar la benvinguda a la que serà, sens dubte, la més gran manifestació plàstica que el nostre Municipi oferirà en aquest de 1985, i que es repetirà ja cada dos anys, fent de Salou la seva seu estable a nivell estatal.

El nom de Salou, joiell preuat de la Mediterrània, com un far encimbellat sotjant els horitzons dels quatre vents, arribarà encara més enllà, a través del lumínic missatge, fet joiell també, dels artistes esmaltadors, que en aquesta primera manifestació encastaran el nostre sol multicolor, amb les millors essències de l'art del foc.

Els nostres visitants tindran, des d'ara, un motiu més per venir a casa nostra, ja que poques manifestacions de l'art colpeixen la sensibilitat amb la força arborada que ho fan els esmalts.

Per aquest motiu, cal agrair coralment al Patronat de Turisme de Salou i a l'Organització de la Biennial, el treball que suposa la seva creació. Hauran aconseguit que molts esguards estiguin pendents de nosaltres, i, tot, sense deixar de fer un inexcusable servei a la Cultura del nostre poble.

Saben que les successives edicions tindran cada vegada més volada, pel seu prestigi i per la promoció d'aquest Art; i això significa un motiu d'orgull per a nosaltres.

La Torre Vella de Salou, ennoblida per les seves seculars pedres, encara es veurà més enjoiada per aquest singular contingut, que anirà deixant, amb el temps, una roent pàtina entre els carreus daurats que l'han fet mítica."

"Como otro Prometeo, pero mimado por los dioses, Salou ha tenido el privilegio de recibir la ofrenda generosa del fuego sagrado de Júpiter, cobijado en las entrañas del arca incandescente que incendia los colores del luminoso esmalte y estalla como del parto candente de la aurora. Es por eso que nos place dar la bienvenida a la que será, sin duda, la más grande manifestación plástica que nuestro Municipio ofrecerá en este año de 1985 y que se repetirá cada dos años, haciendo de Salou su sede estable a nivel estatal.

El nombre de Salou, preciada joya de la Mediterránea, como un faro encumbrado acechando los horizontes de los cuatro vientos, llegará aún más allá, a través del lumínico mensaje, hecho también joya de los esmaltistas que en este acontecimiento, engazarán nuestro sol multicolor con las mejores esencias del arte del fuego.

Nuestros visitantes tendrán, a partir de ahora, un motivo más para venir a nuestra casa, ya que pocas manifestaciones del arte afectan la sensibilidad con la fuerza arbolada con que lo hacen los esmaltes.

Por este motivo queremos agradecer muy cordialmente al Patronato de Turismo de Salou y a la organización de la Bienal, el trabajo que supone su creación. Con ello habrán conseguido que muchas miradas estén pendientes de nosotros y además, sin dejar de hacer un inexcusable servicio a la cultura de nuestro pueblo.

Sabemos que las sucesivas ediciones tendrán cada vez mayores vuelos, para el prestigio y la promoción de este Arte; y eso significa un motivo de orgullo para nosotros.

La Torre Vella de Salou, ennoblecida por sus seculares piedras, se verá todavía aún más engalanada por este singular contenido, que irá dejando, con el tiempo una candente pátina entre los sillares dorados que la han hecho mítica."

"EL MÓN DE L'ESMALT"

per Andreu Vilasís

Les exposicions nacionals biennals creades a la Torre Vella de Salou l'any 1985, de les quals s'escau enguany el 30è. Aniversari, fou a partir de les següents ja internacionals l'any 1989, que s'anomenaren "El Món de l'Esmalt".

En les bases de les Biennals Internacionals constava un primer Premi en metàl·lic, en aquells temps d'import considerable, concedit per l'Ajuntament de Salou amb la condició de que l'obra premiada restava en propietat del mateix, així com també es contemplava l'adquisició d'alguna altra peça, si el pressupost ho permetia. Així es varen anar reunint algunes poques obres que eren col·locades o guardades en diferents dependències de l'Ajuntament i que, dos anys més tard, quan la creació del Museu foren les primeres a formar part del seu fons.

El Museu de l'Esmalt Contemporani de Salou, en l'actualitat conté un fons de 133 obres. La major part són propietat del Museu i per tant de l'Ajuntament, altres provenen de donacions d'esfaltistes, prèvia acceptació, i també altres cedides en dipòsit com ho foren, en permanència durant més de dotze anys, les del Museu de les Arts Decoratives aleshores a les golfes del Palau de Pedralbes, avui ja retornades al DHUB Museu de Barcelona. Altres també pertanyents al dipòsit de l'associació CIDAE. Totes inventariades i amb la seva corresponent fitxa de catalogació i pertinença.

Tant les Biennals com el Museu han estat un ressò considerable a nivell internacional, situant Salou com un epicentre de l'art de l'esfalt a l'Estat espanyol, epicentre que en realitat pertany a Barcelona, que ho és, però que

Las exposiciones nacionales bienales creadas en la Torre Vella de Salou en el año 1985, de las cuales acontece el 30 Aniversario, fue a partir de las siguientes ya internacionales en el año 1989, que se nombraron "El Món de l'Esmalt".

En las Bases de estas Bienales Internacionales constaba un Primer Premio en metálico, en aquellos tiempos de importe considerable, concedido por el Ayuntamiento de Salou con la condición de que la obra premiada quedaba en propiedad del mismo, así como también se contemplaba la adquisición de alguna otra obra, si el presupuesto así lo permitía. De esta manera se llegaron a reunir algunas pocas obras que iban colocadas o guardadas en diferentes dependencias del Ayuntamiento que, dos años más tarde, con la creación del Museo fueron las primeras en formar parte de su fondo.

El Museo del Esmalte Contemporáneo de Salou, en la actualidad contiene un fondo de 133 obras. La mayor parte son propiedad del Museo, es decir, del Ayuntamiento, otras provienen de donaciones de esfaltistas, previa aceptación, otras por adquisición y también otras cedidas en depósito como lo fueron en permanencia durante más de doce años, las del Museo de las Artes Decorativas almacenadas en el desván del Palacio de Pedralbes, hoy ya devueltas al nuevo DHUB Museu de Barcelona. Otras también en depósito pertenecientes al fondo de la asociación CIDAE. Todas inventariadas con su correspondiente ficha de catalogación y pertenencia.

Tanto las Bienales como el Museo han tenido una resonancia considerable a nivel internacional, situando Salou

queda diluït en aquest aspecte per la dispersió i el volum d'esdeveniments de la metròpoli.

Si recapitem, com a mitjana i per abreujar, podem dir que la participació a les Biennals fou tot un rècord constant: més de 20 països pràcticament d'arreu del món hi participaven; es rebien entre 400 a 500 obres de les quals, després d'una selecció, se n'exposaven unes 200.

A la inauguració de les Biennals hi assistien persones d'arreu del món. Sense cap eufemisme es pot dir doncs que Salou va esdevenir un centre mundial de l'Art de l'Esmalt, reconegut, apreciat, recordat i vigent encara avui en el "Món de l'Esmalt".

como un epicentro del arte del esmalte en el Estado español, epicentro que en realidad pertenece a Barcelona, que lo es, pero que queda este aspecto diluido por la dispersión y el volumen de acontecimientos de la metrópolis.

Recapitulando y para abreviar podemos decir que la participación a las Bienales fue un record constante: asistieron más de 20 países de todo el mundo; se recibían entre 400 a 500 obras, de las cuales, después de una selección, se exponían unas 200. A la inauguración de las Bienales acudían asistentes de muchas partes del mundo. Sin ningún eufemismo se puede decir que Salou devino un centro mundial del Arte del Esmalte, reconocido, apreciado y recordado todavía hoy en el "Mundo del Esmalte".

BREU RECENSIÓ DE LES BIENNALS BREVE RECENSIÓN DE LAS BIENALES

1a. Biennial Nacional any 1985

Experimental i sense requisits de selecció d'obres.

Participants: 209

Obres rebudes: 482

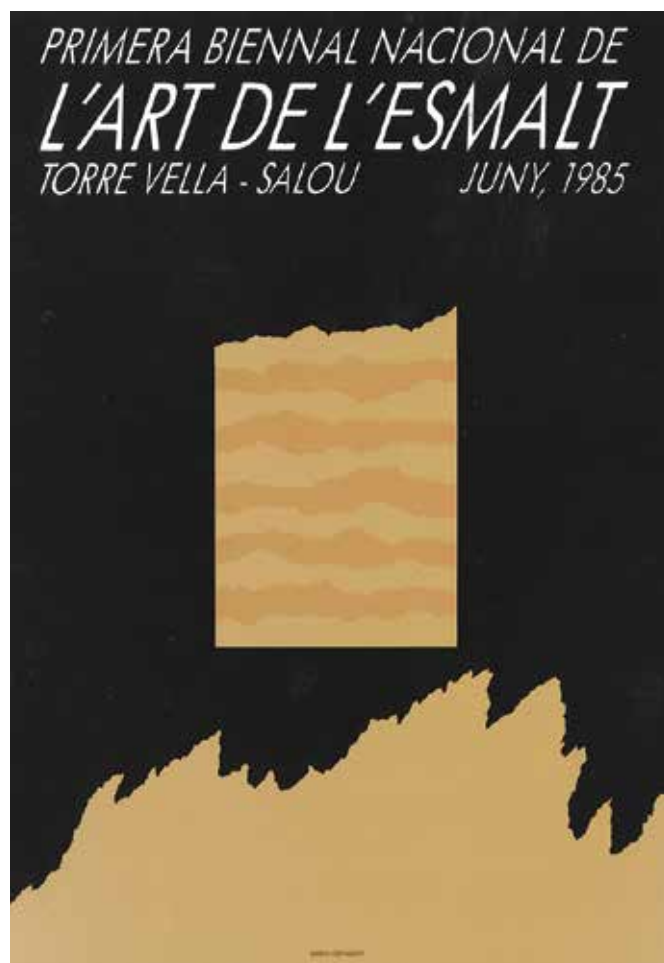
Homenatge a José Gil Moreno de Mora (1925-1979)

Disseny portada catàleg i cartell: Josep Ubach. Guanyador del concurs establert entre els alumnes d'Arts Gràfiques de l'escola Llotja.

Aquesta fou una primera exposició nacional, per quan molt poc s'havia fet fins aleshores en el conjunt de l'Estat espanyol referent a l'esmalt en aquest sentit. Per tan, la finalitat concreta d'aquesta primera exposició, pensant en una continuïtat Biennial, fou la de poder censar els possibles esmaltadors/res que possiblement existien arreu treballant dispersos i desconnectats entre ells, obrint-los la possibilitat de donar-se a conèixer personalment i la seva obra. Per això es va convenir no posar cap impediment que pogués retreure ningú a prendre'n part i per tant es va fer constar a les bases de participació que no hi hauria selecció a l'hora d'exposar les obres rebudes.

Malgrat ser una decisió atrevida, l'exposició, va quedar acceptable atès que hi convivia diferents nivells, tant artístics com tècnics, si bé però l'important és que es va assolir el propòsit desitjat de captació i coneixement de molts esmaltadors/res desconeguts i amb això ja es va considerar l'exposició un èxit. A més, podríem dir que el gran públic va descobrir el coneixement de l'esmalt, atès que unes hostesses qualificades, permanentment a l'exposició, informaven al visitant, les peculiaritats de la matèria i la tècnica dels esmalts. Així també, els esmaltadors participants varen sentir-se reconfortats i el ressò obtingut fou considerable.

També però, pel fet d'haver estat pioners, per aquest ressò popular aconseguit i potser per altres motius inexplicables, o millor no amoïnar-se en explicar, durant l'exposició, sorprenentment pels organitzadors i els participants, es va rebre, per part del crític del diari la Vanguardia, (23.VI.1985) senyor Francesc Miralles, una crítica demolidora i insultant de l'exposició i dirigida molt expressament als organitzadors. Crítica incomprensible per a tothom, que va exaltar els ànims dels esmaltadors i públic visitant suscitant una

resposta contundent, perllongada i desagradable.

Malgrat aquest trist esdeveniment però, tant per l'èxit de la participació aconseguida i la complaença il·lusionada dels participants, com a revulsiu a la crítica ferotge rebuda, aquesta primera exposició va encoratjar els organitzadors la necessitat de continuar

i el ferm propòsit de millorar la realització de les futures Biennals com així va ser en nombre i ressò internacional.

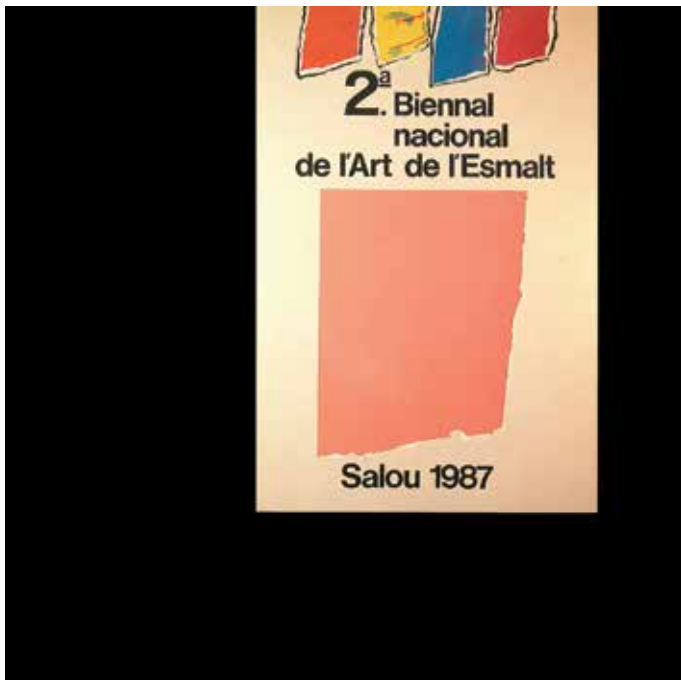

Esta fue una primera exposición nacional, por cuanto muy poco se había hecho hasta entonces en el conjunto del Estado español referente al dar a conocer el arte del esmalte. Por tanto la finalidad concreta de esta primera exposición, pensando en una continuidad Bienal, fue la de poder censar los posibles esmaltadores/ras que posiblemente existían en el país trabajando dispersos y desconectados entre ellos, abriéndoles la posibilidad de darse a conocer personalmente y su obra. Por ello se convino no poner ningún impedimento que pudiera retraer a nadie tomar parte en esta exposición y así, se hizo constar en las bases de participación: no haber selección y admitiendo exponer, razonablemente, todas las obras recibidas.

A pesar de ser una decisión atrevida, la exposición resultó aceptable atendiendo que convivían en ella diferentes niveles, tanto artísticos como técnicos, si bien lo importante fue que se alcanzó el propósito deseado de captación y conocimiento de muchos esmaltadores ignorados y con ello se consideró la exposición un éxito. Además podríamos decir que el gran público descubrió el conocimiento del arte del esmalte por cuanto unas azafatas calificadas, permanentemente en la exposición, informaban al visitante las peculiaridades de la materia y la técnica del esmalte.

También los esmaltadores participantes se sintieron re-confortados y atendidos en su quehacer, y el eco popular obtenido fue considerable.

Quizás por el hecho de haber sido pioneros, o por el eco popular alcanzado o quizás por otros motivos inexplicables, o mejor no preocuparse en explicar, durante la exposición, sorprendentemente para los organizadores y los participantes, se recibió por parte del crítico del periódico La Vanguardia, (23.VI.1985) señor Francesc Miralles, una crítica demoledora e insultante de la exposición y dirigida muy expresamente a los organizadores. Crítica incomprensible para todos, que exaltó los ánimos de los esmaltadores y público visitante suscitando una respuesta contundente, prolongada y desagradable. A pesar este triste suceso, tanto por el éxito alcanzado de la convocatoria y la complacencia ilusionada de los participantes, como revulsivo a la feroz crítica recibida, esta primera exposición alentó a los organizadores la necesidad de continuar con el firme propósito de mejorar la realización de las futuras Bienales como se había previsto y así fue en número y difusión internacional.

2ª Biennial Nacional any 1987

Amb jurat de selecció de les obres a exposar.

Participants seleccionats: 95

Obres exposades: 157

Disseny portada catàleg i cartell: Gabriel Casero, guanyador del concurs establert entre els alumnes d'Arts Gràfiques de l'escola Llotja.

**Iª Biennial Internacional “El Món de l’Esmalt”,
1989, amb jurat de selecció.**

Joan Junyer. Artista homenatjat.

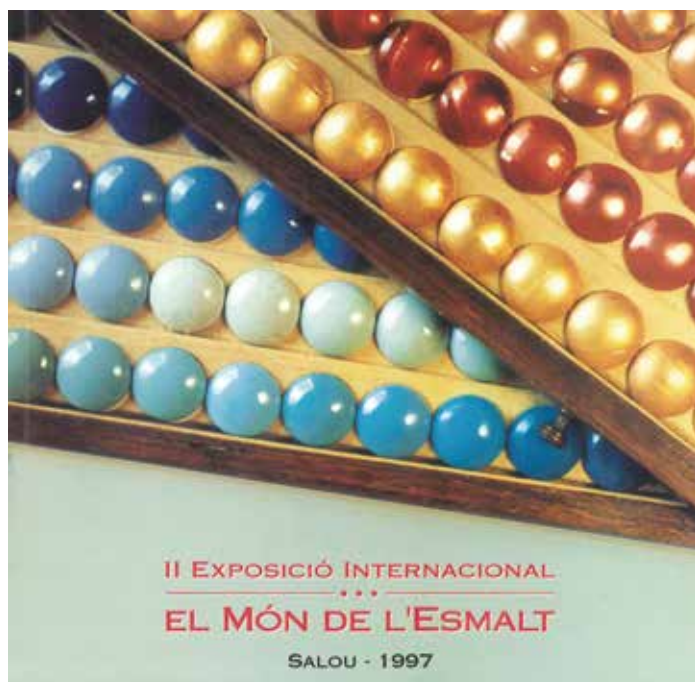
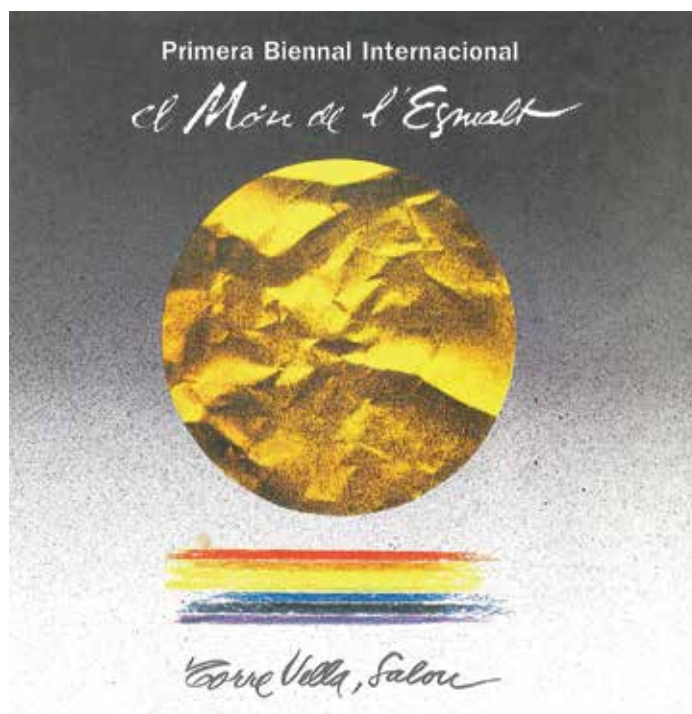
Participants seleccionats: 53

Obres exposades: 91

Disseny portada catàleg i cartell: Joan Lleó

Països participants: 11

Alemanya, Àustria, Bèlgica, Brasil, Espanya, França,
Holanda, India, Israel, Japó, Rússia.

**IIª Biennial Internacional “El Món de l’Esmalt”,
1997**

Participants seleccionats: 151

Format obligat: 17 x 12 cm.

Obres exposades: 279

Premi Internacional: Kioko Iio, Japó

Disseny portada catàleg i cartell: Fotografia de
Núria L. Ribalta

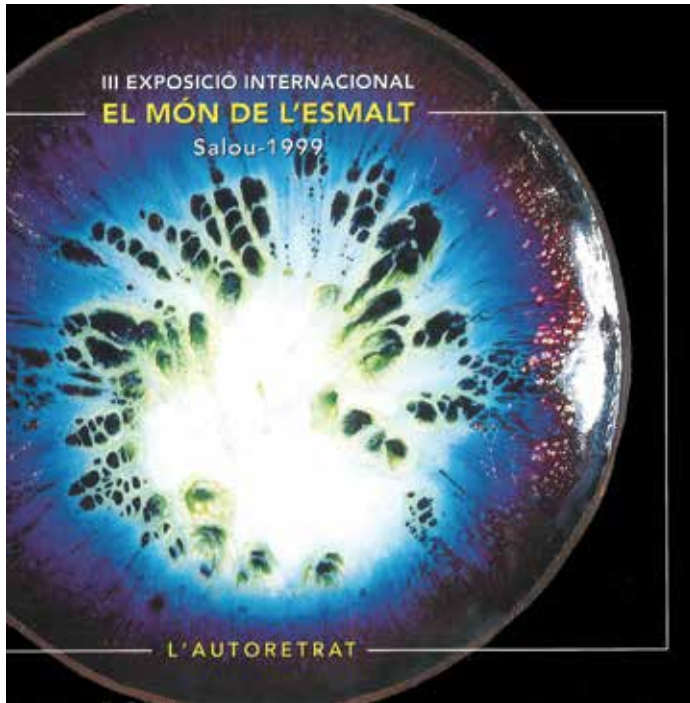
País especialment invitat Japó amb 35 autors i 53
obres.

Països participants 23: Alemanya, Argentina, Austràlia,
Àustria, Bèlgica, Brasil, Canadà, Espanya, França,
Gran Bretanya, Holanda, Hongria, Itàlia, Israel, Mèxic,
Noruega, Japó, Rússia, Suècia, Suïssa, Veneçuela,
Ucraïna, U.S.A.

Premi Internacional:

Kioko Iio, Japó

III^a Biennial Internacional “El Món de l'Esmalt”, 1999

Tema obligat “L'Autoretrat”

Disseny portada catàleg i cartell: Fotografia de Núria L. Ribalta esmalt a gran foc de Robert Cartes.

Participants seleccionats: 262

Obres exposades: 158

Premi internacional: **Dora Kleemann**, Alemanya

Traducció textos a l'anglès Anthony Curran.

Països participants 18: Alemanya, Argentina, Austràlia, Bèlgica, Brasil, Canadà, Espanya, França, Hongria, Itàlia, Israel, Japó, Mèxic, Rússia, Suècia, Suïssa, Veneçuela, U.S.A.

Premi internacional:
Dora Kleemann, Alemanya

IV^a Biennial Internacional “El Món de l'Esmalt”, 2001

Tema obligat “La Capsa”

Disseny portada catàleg i cartell: Antoni Villar

Participants seleccionats: 153 (alguns amb més d'una obra)

Obres exposades: 220

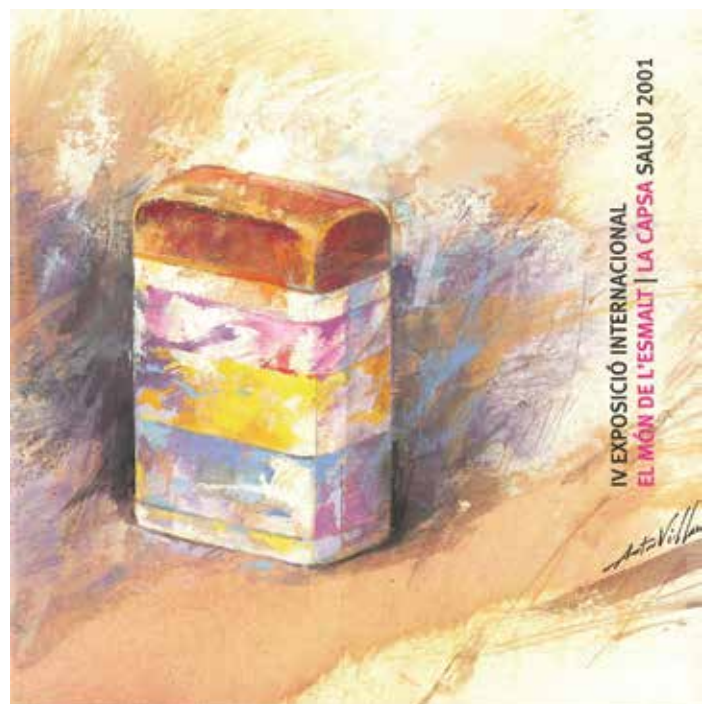
Premi Internacional: **Ennio Piero Cestonaro**, Itàlia

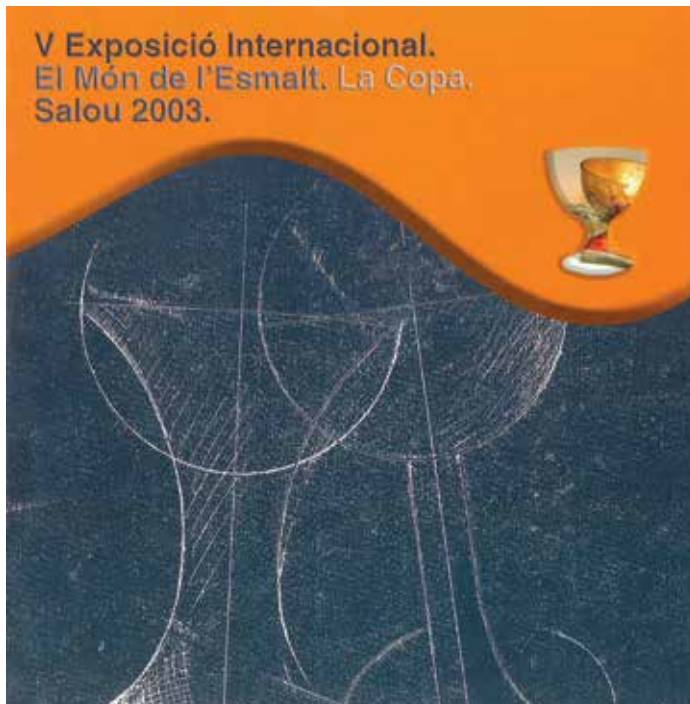
Traducció textos a l'anglès Anthony Curran

Països participants 21: Alemanya, Argentina, Àustria, Bèlgica, Brasil, Canadà, Corea, Dinamarca, Espanya, França, Gran Bretanya, Holanda, Itàlia, Japó, Mèxic, Rússia, Suècia, Suïssa, Veneçuela, U.S.A., Xipre.

Premi Internacional:
Ennio Piero Cestonaro, Itàlia

Vª Biennial Internacional “El Món de l'Esmalt”, 2003

Tema obligat “La Copa”

Disseny portada catàleg i cartell: Andreu Vilasís

Exposició especial “La Copoteca del FAD”, amb textos de Núria L. Ribalta

Participants seleccionats: 121 (alguns amb més d'una obra)

Obres exposades: 198

Premi Internacional: Peter Kleist, Suècia

Traducció textos a l'anglès Anthony Curran

Països participants 19: Alemanya,

Argentina, Austràlia, Brasil,

Bèlgica, Canadà, Corea, Espanya,

França, Geòrgia, Itàlia, Japó,

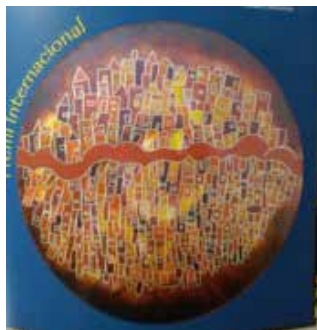
Mèxic, Rússia, Suècia, Suïssa,

Taiwan, Veneçuela, U.S.A.

Premi Internacional:

Peter Kleist, Suècia

Premi Internacional:

Olaf Sander, Alemanya

VIª Biennial Internacional “El Món de l'Esmalt”, 2005

Tema obligat “ El Plat”

Disseny portada catàleg i cartell: Merche Riola

Participants seleccionats: 159 (alguns amb més d'una obra)

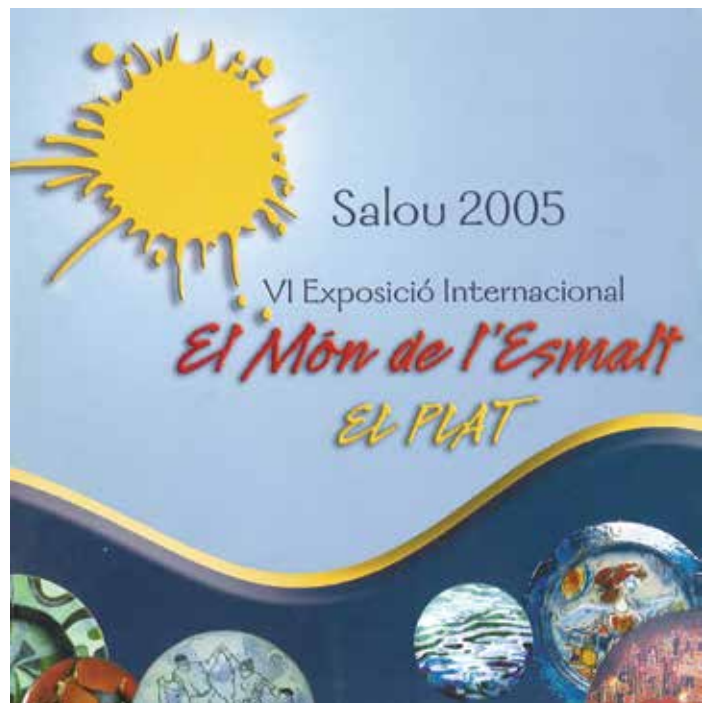
Obres exposades: 200

Exposició convidats 24 esmaltadors/res del BSOE (British Society of Enamellers)

Traducció textos a l'anglès Núria L. Ribalta

Exposició especial 10 alumnes del taller TEAS (Escola d'Arts Sumptuàries. Educació especial)

Premi Internacional: Olaf Sander, Alemanya

Altres premis concedits:

Carme Parellada. Barcelona. Premi Emison

Mercedes Hernando. Barcelona. Premi Cidac

Països participants 18: Alemanya, Argentina, Bèlgica, Brasil, Canadà, Espanya, França, Geòrgia, Gran Bretanya, Irlanda, Itàlia, Japó, Mèxic, Rússia, Suècia, Suïssa, U.S.A., Veneçuela.

VII^a Biennal Internacional “El Món de l'Esmalt”, 2007

Tema obligat “El Nu”

Disseny portada catàleg i cartell: Vitaly Petrov, Rússia
Participants seleccionats: 175 (alguns amb més d'una obra)

Obres exposades: 200

Exposició complementària sobre el tema de 14 obres del fons del Museu.

Traducció de textos Núria L. Ribalta

Premi Internacional: Rafael Arroyo. Espanya

Altres premis concedits:

Carme Garreta. Vic. Premi nacional

Montserrat Aguasca. Barcelona. Premi Emison

Miguel Caamaño. Galícia. Premi Cidae

Països participants 21: Alemanya, Argentina, Austràlia, Brasil, Canadà, Corea del Nord, Espanya, França, Geòrgia, Gran Bretanya, Holanda, Hongria, Japó, Mèxic, Nova Zelanda, Rússia, Suècia, Suïssa, U.S.A., Veneçuela, Xile.

Premi Internacional:
Rafael Arroyo.
Espanya

AUTORS/RES I OBRES DEL FONS DEL MUSEU

Autores/ras y obras del fondo del Museo

- Alaba, Miren Begoña. San Sebastian. **Plafó**
Altés Romagosa, Rosa. Vilanova i la Geltrú. **Objecte**.
Anònim. Taller francès **Miniatura**.
Anònim. 12 plafons "**Ocells de Catalunya**"
Anònim segle XX. **Plafó. Sant Sopar**.
Ares Iglesias, Julia. A. Coruña. **1 plafó, 2 objectes**.
Armengol Pellicer, Perote. Barcelona. **1 plafó, 1 objecte**.
Arroyo Villemur, Rafael. Gijón. **Escultura**.
Ballester Alcayna, Salvador. Valencia. **Bol**.
Bannenberg, Babs. Holanda. **3 escultures**.
Biliavski, Roman. Ucraïna. **Plafó**.
Boroday, Yulia. Kiev (Ucraïna). **3 plafons**.
Boroday, Olexander. Kiev (Ucraïna). **2 plafons**.
Bruech, Gisela. Hamburg (Alemanya). **Bol**.
Brunet i Coll, Josep. Vic (Barcelona). **Plafó**.
Buforn, Paul. Limoges (França). **Plafó**.
Carracedo i Oliva, Robert. Berga (Barcelona). **Joiell**.
Cartes Carreras, Robert. Barcelona. **5 platets**.
Castellano Martinez, Pilar. Aranjuez (Madrid). **Plafó**.
Castelló Proietti, Elisabeth. Barcelona. **Plafó**.
Cestonaro, Ennio Piero. Vicenza (Italia). **Objecte**.
Christel, Christian. Limoges (França). **Bol**.
Christel, Pierre. Limoges (França). **Plat**.
Codina Vives, Anna). Castuera (Badajoz). **Plafó**.
Corberó Trepas, Valeri. Barcelona. **Gerro**.
Del Pozo, Juana. Gijón. **Plafó**.
Delzoppo, Carolyn. Melbourne (Austràlia). **Miniatura i joiell**.
Eliasson, Mònica. Suècia. **Objecte**.
Feliu Ferrer, Mª Isabel. Barcelona. **Plat**.
Fonfria Garcia, Rosa. Barcelona. **Plafó**.
Forcadell i Berenguer, Mª Josep. Barcelona. **Escultura**.
Fort Pascual. Reus. **Plafó**.
Frank, Ricky. U.S.A. **Joiell**.
Garreta Montmany, Carme. Vic. **Plafó**.
Gelpí Monasterio, Rosa. Barcelona. **Plafó**.
Gironès i Salomó, Joan. Barcelona. **Plafó**.
Gironès i Salomó, Ramón. Barcelona. **Plafó procés tècnic**.
Hernando, Mercedes. Zaragoza. **Objecte**.
Horigome, Nobuko. Nagano (Japó). **Gerro**.
Huth, Ursula. Weil im Schonbuck (Alemenyà). **Plafó**.
Iio, Kioko. Ehime (Japó). **Plafó**.
Isaka, Mizuko. (japó). **Plat**.
Kleemann, Dora. Gosen (Alemanya). **Plafó**.
Kleist, Peter. Suècia. **Copa**.
Lefebvre, Solange. Quebec (Canadà). **Escultura**.
Liekis Aurimas. Lituània. **Plafó**.
Lleget i Colomer, Roser. Granollers (Barcelona). **Plafó**.
Llorens Gelabert, Carme. Barcelona. **Plafó**.
Long, Evangeline. Gran Bretanya. **Plafó**.
López Ribalta, Núria. Barcelona. **2 Objectes 1 Plafó**.
Mainar Benedicto, Montserrat. Barcelona. **2 Plafons, 1 Escultura**.
Mais, Marisa Jorba. Barcelona. **Escultura**.
Manufactura Xinesa s.XX. **1 Gerro, 2 Procés tècnics**.
Marasas, Kismermann, Juana. Argentina. **Plafó**.
Mascareñas, Consol. Barcelona. **1 Plat, 1 Plafó**.
Massow, Edmud. Alemanya. **Objecte**.

Menache de Pawa, Lilian. Mèxic. **Escultura.**
 Moreno de Mora, José Gil. Madrid. **Plafó.**
 Nakamura, Yasuko. Japó. **Capsa.**
 Naumov, Vladimir. Rússia. **Escultura.**
 Naumova, Vera. Rússia. **Escultura.**
 Nepasicka, Blanka. Tsecoslovàquia. **Plafó.**
 Olloqui Rueda, Antonio. Vitoria. **2 Plafons, 1 Mural.**
 Ostermann, Hugo R. Argentina. **Capsa.**
 Palos, Tomàs. Cadis. **Joiell (col·laboració N. Ribalta).**
 Papasseit, Estanis. Reus. **Plafó.**
 Parellada Ventayol, Carme. Barcelona. **Plafó.**
 Parnell, Jill. Austràlia. **2 Plafons.**
 Pecaud, Vincent. Limoges. **2 Objectes, 1 Plafó, 1 Escultura.**
 Petrov, Vitaly. Csuvas (Rússia). **Plafó.**
 Rimbau, Cristina. Torredembarra. (Tarragona). **2 Plafons.**
 Ribot i Rius, Núria. Barcelona. **Plafó.**
 Rittmann-Fischer, Gertrud. Irslingen (Alemanya). **Plafó.**
 Rostov Factory. Rússia. **Miniatura.**
 Ruiz Alpiste, Àngels. Barcelona. **Joiell.**
 Rymann, Bàrbara. Austràlia. **Joiell.**
 Salvador i Sales, Imma. Barcelona. **2 Plafons.**
 Sander, Olaf. Alemanya. **Objecte.**
 Sardà Castellvi, Mª Rosa. Vilafranca Panadès. **Objecte.**
 Segura Palacios, Teresa. Barcelona. **Escultura.**
 Selischev, Mikhail. Jaroslav (Rússia). **Plat.**

Soldevila Vilasís, Francesc. Barcelona. **Plafó.**
 Stenzel, Armgard. Alemanya. **Plafó.**
 Sz.Varga Katalin. Romania. **Plafó.**
 Talastchuk, Alexej. Rússia. **2 Plafons.**
 Taller Muntaner. Barcelona. **Utilitatge esmaltador nòmada.**
 Tanaka, Mamoru. Kobe (Japó). **1 Mural, 2 Plafons.**
 Timofeev, Valeri. Gulbene. (Letònia). **Capsa.**
 Tudors; Jean. U.S.A. **Plafó.**
 Urbans, Indoulis. Letònia. **Plafó.**
 Urbar equip. Barcelona. **1 Escultura, 1 Plafó.**
 Urfer, Beat. Austràlia. **Plafó.**
 Van Den Berk, Adrian. Holanda. **Plafó.**
 Vilasís, Andreu. Barcelona. **4 Plafons.**
 Virgili i López, Ricard. Barcelona. **Plafó.**
 Weskott, Cristina. Alemanya. **Joiell.**
 Whitcomb, Kay. U.S.A. **Plafó.**
 Yokoyama, Yoshiko. Nagoya (Japó). **Plafó.**

**Exposició d'esmalts en motiu de la celebració del
25 ANIVERSARI del
MUSEU DE L'ESMALT CONTEMPORANI DE SALOU
+ 30 aniversari de les Biennals "El Món de l'Esmalt"**

**Exposición de esmaltes con motivo de la celebración del
25 ANIVERSARIO del
MUSEO DEL ESMALTE CONTEMPORANEO DE SALOU
+ 30 aniversario de las Biennales "El Món de l'Esmalt"**

**Enamel art exhibition to celebrate the
25th ANNIVERSARY of
CONTEMPORARY ENAMEL MUSEUM IN SALOU
+ 30rd anniversary of the Enamel biennial exhibitions "World of Enamelling"**

SALOU, Tarragona. Torre Vella

29 /10 - 5 /12 de 2015

